

TÜRKİYE
YAYINCILAR
BİRLİĞİ

TURKISH PUBLISHERS ASSOCIATION

**YAYINLAMA
ÖZGÜRLÜĞÜ
RAPORU**

Aralık 2020 -Kasım 2021

YAYINLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ RAPORU

Aralık 2020 -Kasım 2021

YAYINLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ RAPORU (Aralık 2020 - Kasım 2021)

ISBN: 978-975-365-039-7

BASKI: İSTANBUL, OCAK 2022

TÜRKİYE YAYINCILAR VE YAYIN DAĞITIMCILARI BİRLİĞİ DERNEĞİ

İnönü Caddesi Opera Palas Apt. No: 55 D: 2

34437 Gümüşsuyu, Beyoğlu / İSTANBUL

T: 0 212 512 56 02

F: 0 212 511 77 94

E: info@turkyaybir.org.tr

YAYINA HAZIRLAYAN FİLİZ KOCABOĞA

GRAFİK TASARIM YİĞİT BERKER

BASKI VE CİLT VADİ GRAFİK TASARIM VE REKLAMCILIK LTD. ŞTİ.

Sertifika No: 47479

İvedik Organize San. 1420. Cadde No: 58/1-2-3-4-5 Ostim-Y.Mahalle / ANKARA

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	5
KİTAP YASAKLAMA KARARLARI VE DAVALAR	6
SANSÜR VE OTOSANSÜR	9
KİTABEVLERİNE SALDIRI DAVALARI	10
FUARLARA KATILIMA VE KÜTÜPHANELERE ENGEL	11
HAPİSHANELERDE KİTAP YASAKLARI VE ENGELLEMELER	11
YAZARLARA KİTAPLARI NEDENİYLE AÇILAN DAVALAR	12
“MUZIR” SAYILAN KİTAPLAR	15
BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ	22
ULUSLARARASI HAK ÖRGÜTLERİNİN RAPORLARI	23
İNTERNET ÖZGÜRLÜĞÜ	23
IPA VOLTAIRE ÖDÜLÜ 2021	25
SONUÇ	26

GİRİŞ

Türkiye Yayıncılar Birliği 1995 yılından bu yana her yıl Yayınlama Özgürlüğü Raporu'nu basın ve yayıncılık dünyasıyla paylaşmaktadır.

Raporlarımızda kitapların içerikleri nedeniyle yayınevlerine, yazarlara, çevirmenlere, matbaacılara açılan soruşturma ve davalar, kitap toplatma ve yasaklama kararları, yayınlara uygulanan fiili sansürler, yayına hazırlık, dağıtım, tanıtım gibi süreçlerde yapılan engellemeler, hapisanelerde, okul ve üniversitelerde yayınlara erişimin, okuma ve yazmanın engellenmesi, basın ve internet üzerindeki baskılar ile konuyla ilgili yasa değişiklikleri ve uluslararası rapor ve AIHM kararlarına yer verilmektedir.

Toplatma, dağıtım engelleme kararlarıyla birlikte yazar ve yayınevlerinin yargılandıkları davalar bu sene de raporumuzda yer buldu.

Bu yıl dikkat çeken diğer bir gelişme ise kitap yoluyla hakaret edildiği gerekçesiyle açılan davalardaki artış oldu.

Dağıtım ve satış yasağı kararlarının hak sahibi yayınevlerine ve yazarlara tebliğ edilmesinden kaynaklanan hak ihlalleri yine bu rapor döneminde de yaşandı.

Hapishanelerde süreli yayınlara ve kitaba erişimde yaşanan hak ihlalleri bu rapor döneminde de devam etti.

Basın ve internet özgürlüğü alanındaki hak ihlallerinde bu rapor döneminde artış görüldü. Yapılan yasa değişiklikleri ile internet üzerinden yapılan yayınlara yeni denetimler getirildi.

Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu'nun aldığı "muzır neşriyat" kararları yayıncılığımızın gündemini bu yıl da işgal etti. Kurul bu rapor döneminde 4'ü yetişkinlere yönelik 2'si çocuk kitabı olmak üzere toplam 6 kitap hakkında "muzır neşriyat" kararı aldı. 2 Temmuz 2018 tarihli, 703 sayılı KHK'nin 38'inci maddesiyle kanunda yapılan değişikliklerle Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı'na bağlanan kurul bugüne kadar toplam 24 kitabı "muzır" ilan etti.

KİTAP YASAKLAMA KARARLARI VE DAVALAR

Cumhuriyet Halk Partisi'nin Toplatılan Kitapçıkları İade Edilmedi

CHP tarafından yayımlanan *Kidem Tazminatında Fon Aldatmacası* ve *Arpalık Aile Şirketi* adlı kitapçıklara Nevşehir Cumhuriyet Başsavcılığı'nın başlattığı soruşturma kapsamında 6 Kasım 2020 tarihinde Nevşehir Sulh Ceza Hakimliği tarafından "basım dağıtım ve satış yasağı getirilmesi, el konulması ve toplatılması" kararı verilmişti. CHP Nevşehir İl Başkanlığı tarafından yapılan itiraz sonucu Kırşehir Sulh Ceza Hâkimliği kitapçıklar hakkındaki kararın yürütmesini durdurdu. Yürütmeyi durdurma kararında "kitapçıkların içeriğinin halkın bir kesim aleyhine kin ve düşmanlığa tahrik etmediğini ve kamu güvenliği açısından da tehdit oluşturmadığı" yer aldı. Ayrıca kitapçıklarının iade edilmesi yönünde karar alınmasına karşın kitapçıklar teslim edilmedi.

CHP'nin 21 Soruda FETÖ'nün Siyasi Ayağı Kitapçığı Nedeniyle Yargılama

CHP'nin 2020 yılının yaz mevsiminde yayımladığı *21 Soruda FETÖ'nün Siyasi Ayağı* isimli kitapçık nedeniyle partinin Merkez Yönetim Kurulu (MYK) üyelerinin tamamı hakkında suç duyurusunda bulunuldu. CHP MYK üyeleri milletvekili olduğu için yargısal süreç ilerlemedi. Milletvekili olmayan CHP MYK üyesi Gökçe Gökçen, altı ayrı suçlamayla üç ayrı davayla yargılanıyor. "İftira" ve "Cumhurbaşkanına Suikast ve Fiili Saldırı" gibi suçlamalara neden olan yayın, "Cumhurbaşkanına Hakaret Suçu"nun ötesine geçerek "Cumhurbaşkanına saldırı" niteliğine ulaştığı iddiasıyla yargılama devam ediyor. Kitapçık hakkında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından "halkı kin ve düşmanlığa tahrik ve aşağılama suçlarından" soruşturma açılmış, Ankara 5. Sulh Ceza Mahkemesi tarafından 23 Eylül 2020 tarihinde kitaba "basım, dağıtım ve satış yasağı" getirilerek kitaplara "el konulması ve toplatılması" kararı verilmişti. Kararın iptali için Anayasa Mahkemesi'ne yapılan başvuru henüz sonuçlanmadı.

Avesta Yayınları'nın Kitabına "Dağıtım ve Satış Yasağı"

Avesta Yayınları'nın 2007 yılında yayımladığı Sheri Laizer'in yazdığı *Şehitler Hainler ve Yurtseverler: Körfez Savaşından Günümüze Kürdistan* kitabına Mersin 3. Sulh Hakimliği tarafından 29 Kasım 2017'de getirilen "dağıtım ve satış yasağı" 2 Mart 2021 tarihinde yayınevine telefonla tebliğ edildi. Avesta Yayınları sosyal medya hesabından yapılan açıklamaya göre kitabın çıktığı dönemde hakkında soruşturma başlatılmış ve takipsizlik kararı verilmişti. Avesta Yayınları'nın bugüne kadar farklı mahkeme kararları uyarınca yasaklanmış ve toplatılmış 90'nın üzerinde kitabı bulunuyor.

Dr. Said: Dağların Kilidini Kaybettik Adlı Kitap Hakkında “Dağıtım ve Satış” Yasağı

Selim Çürükkaya'nın Doz Yayınları tarafından yayımlanan *Dr. Said: Dağlar Kilidini Kaybettik* adlı romanın İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nin kararıyla toplatılmasına karar verildi. Doz Yayınları Genel Yayın Yönetmeni Köroğlu Karaaslan'a kitabın Kürtçe ve Türkçe baskıları için toplam 40 bin lira ceza kesildiği basında yer aldı.

Avesta Yayınları'nın Yazar Söyleşisine Engel

Mardin'de Avesta Yayınları tarafından yazar Mîrza Metîn ile düzenlenen söyleşi polis tarafından “pandemi” gerekçesiyle yarıda kesildi. Yayınevi sosyal medya hesabından yaptığı duyuruda şu ifadeleri kullandı: *Ekim ayı başlarında İstanbul, Diyarbakır ve Mardin'de başlattığımız ve şimdiki dek sorunsuz bir biçimde yürüyen edebi söyleşiler serisinin Mardin ayağında, Mîrza Metîn ile yapılacak söyleşi pandemi gerekçesi ile polis tarafından engellenmek istendi. Birlikte çalıştığımız insanları zor durumda bırakmamak için Mardin'deki etkinliklerimizi durdurduk. Kısa bir süre sonra tekrar buluşmayı umuyoruz.*

Belge Yayınları'nın Kitabı Hakkında Toplatma Kararı

Belge Yayınları tarafından 2015 yılında yayımlanan, Nurettin Demirtaş'ın *Onur Borcu* isimli kitabı hakkında İstanbul 8. Sulh Ceza Hakimliği'nin 2021/1289 değişik iş nolu kararı ile “dağıtım ve satış yasağı” getirilerek toplatma kararı verildi. Kitap hakkında dağıtım ve satış yasağı getirilmeden kısa bir süre önce sosyal medya ve bazı basın organlarında kitabın yazarı olan Nurettin Demirtaş'ın İçişleri Bakanlığı Terörden Arananlar Listesi'nde kırmızı kategoride yer alması ve İBB İstanbul Kitapçısında kitabın satışının yapıldığı gerekçe gösterilerek kitap hedef gösterilmiş ve AK Parti Meclis Üyesi Ahmet Rasim Yücel konuyla ilgili mecliste İBB'ye ait İstanbul Kitapçısı'nda satılmasına ilişkin soru önergesi vermişti.

Mersin'de Nutuk'un Okullarda Dağıtılmasına Engel

Mavi Çatı Yayınları tarafından yayımlanan Mustafa Kemal Atatürk'ün *Nutuk* eserinin sadeleştirilmiş bir özeti olan *Mustafa Kemal Atatürk - Gençler İçin Nutuk* adlı kitabın okullarda dağıtılmak istenmesine karşı Mersin Çamlıyayla İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü eserin okullarda öğrencilere dağıtılmasını sakıncalı bulduğuna dair resmi yazı yayımladı. Milli Eğitim Müdürlüğü'nün yazısında, kitabın dağıtımının engellenmesinin gerekçesi olarak Atatürk'ün Osmanlı padişahı Vahdettin'e yönelik “soysuzlaşmış, alçak” sözleri, ‘Öğretmen sopayla vurmıştır’ denilerek öğrencileri olumsuz etkileyebilecek şiddet ile bir fotoğrafta Atatürk'ün elinde sigaranın görülmesi gösterildi. Milli Eğitim Bakanlığı konuyla ilgili soruşturma başlatıldığını duyurdu.

Yazar Gülşen İşeri'ye Kentsel Dönüşüm Kitapları Nedeniyle Açılan Dava İptal

Gazeteci ve yazar Gülşen İşeri'ye Başbakanlık İletişim Merkezine kimliği belirsiz bir ihbarcı tarafından yapılan şikayet üzerine Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından iddianame düzenlenerek *Ateşin ve Sürgünün Gölgesinde Kentsel Dönüşüm* ve *Metropol Sürgünleri* isimli kitaplarında “terör örgütü propagandası” yapmak suçundan iddianame düzenlenmiş ancak yayınevinin İstanbul'da olması nedeniyle dava yetkili mahkemeye gönderildi. 11 Kasım 2021'de son durulması görülen duruşmada “5187 sayılı Basın Kanunu'nun 26. Maddesi'ne göre yayımlanmakta olan basılı eserler yönünden 4 ay, diğer basılmış eserler yönünden 6 ay içinde açılmasının zorunlu olduğu, dolayısıyla kavuşturmaya yer olmadığı”na karar verilerek dava iptal edildi.

Nurullah Ankut'a Savunması Nedeniyle Hakaret Davası

Halkın Kurtuluş Partisi Genel Başkanı Nurullah Ankut'un Derleniş Yayınları'ndan çıkan *Kanunsuzlar 2* ve *Kanunsuzlar 3* isimli kitaplarında “Cumhurbaşkanına hakaret” ettiği gerekçesiyle yargılandığı davada Ankut'a 2017 yılında 4 yıl 8 ay hapis cezası verilmişti. Nurullah Ankut'un, duruşmada yaptığı savunma sonrasında Ankut'a “Cumhurbaşkanına hakaret” ettiği gerekçesiyle 2021 yılında yeniden dava açıldı.

Ahmet Sever'e Kitabı Nedeniyle Açılan Hakaret Davası Sürüyor

T24 internet gazetesi yazarı ve eski Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün Medya, İletişim ve Halkla İlişkiler Başmüaviri Ahmet Sever'in 2018 yılında Destek Yayınları tarafından yayımlanan *İçimde Kalmasın/Tanıklığımdır* isimli kitabı nedeniyle ayrı ayrı açılan hakaret davaları sürüyor. Sever, Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'ın şikayeti üzerine “cumhurbaşkanına hakaret” iddiasıyla bir yıl iki aydan dört yıl sekiz aya kadar; AKP Tekirdağ Milletvekili ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Mustafa Şentop'un şikayeti üzerine, “kamu görevlisine hakaret” iddiasıyla bir yıl beş ay 15 günden dört yıl bir aya kadar; Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mustafa Varank'ın şikayetiyle açılan davada da “kamu görevlisine hakaret” iddiasıyla bir yıl iki aydan iki yıl dört aya kadar hapis cezası isteniyor. Sever için toplamda üç yıl dokuz ay 15 günden 11 yıl bir aya kadar hapis cezası isteniyor.

Gazeteci Caner Taşpınar'a Kitabı Nedeniyle Hakaret Davası

Gazeteci Caner Taşpınar'a Kırmızı Kedi Yayınevi tarafından 2020 yılında yayımlanan *Damat: Fethullahçıların AKP'li Kayınpederleri* kitabı gerekçe gösterilerek Türkiye Büyük Millet Meclisi eski Başkanı İsmail Kahraman ve Adalet ve Kalkınma Partisi Ankara Milletvekili Ali İhsan Arslan'a hakaret ettiği iddiasıyla dava açıldı. Şikayet dilekçesinde kitabın toplatılması istendi.

Gazeteci Taşpınar hakkında, hakarettten, 3 aydan iki yıla hapis ceza adli para cezası, hakaretin alenen işlenmesi suçlamalarıyla toplamda 10 ay 15 günden 6 yıl 9 aya kadar ceza isteniyor.

Ömrümce Ağladım Kitabı Piyasadan Toplatıldı

Gazeteci Barış Pehlivan Cumhuriyet gazetesindeki 27 Nisan 2021 tarihli köşe yazısında gazeteci ve yazar Gülşen İşeri'nin 2017 yılında Doğan Kitap tarafından yayımlanan *Ömrümce Ağladım* adlı kitabın içeriğinden Sedat Peker'in rahatsızlık duyması üzerine yayınevine baskın yaptırdığını gündeme getirdi. Ayrıca baskını yapan kişilerin "gereği yapılmazsa" kitabın yazarının evinin adresini bildiklerini söyleyerek yayınevi yetkililerini tehdit ettiğini de ifade etti. Yayınevi 2017 yılında tüm piyasadan "Ömrümce Ağladım" kitabını geri çekme kararı aldığı ortaya çıktı. Doğan Kitap Yayın Yönetmeni kitabın Muhterem Nur'un isteği üzerine piyasadan çekildiğini bildirdi.

SANSÜR VE OTOSANSÜR

Ermeni Hayaleti Kitabı'nda Otosansür "İtirafı"

Laurent Marchand, Guillaume Perrier ve Thomas Azuelos'un kaleme aldığı Hande Topaloğlu Hartmann'ın çevirdiği 2021 yılında ilk baskısını Aras Yayıncılık'ın yaptığı *Ermeni Hayaleti* kitabının Fransızca özgün basımda yer alan bazı sayfalarına, Ermenice ve Türkçe basımlarda yer verilemediğinin belirtildiği otosansür açıklaması kitabın giriş metninde şu ifadelerle yer aldı: *Türkiye'de yayın yapan ve Türkler, Kürtler, diğer halklar ve Ermeniler arasında kitaplar aracılığıyla köprü görevi görmeyi üstlenmiş bir yayınevi olarak, bu kitabın Fransızca özgün baskısında yer alan üç sayfayı, Türkiye'nin mevcut siyasi koşulları altında uğrayacağımız baskıları ve karşı karşıya kalabileceğimiz tehditleri düşünerek, yayınlamaya cesaret edemedik. Ne yazık ki kendimizi bu sayfaları Türkçe ve Ermenice baskılardan çıkarmak, otosansür uygulamak zorunda hissettik. ... Ülkemizde ve tüm dünyada kitapların sansürsüz, otosansürsüz ve özgürce yayımlanacağı zamanlara özlemler.*

Trendyol'dan Siyasi Kitaplara Satış Sansürü

İzmir'de Yordam Kitap'ın satış temsilcisi Sabit Kitap'ın Dijital Pazarlama Şirketi Trendyol'la iletişime geçerek yazar Fatih Yaşlı'nın Yordam kitaptan yayımlanan *Antikomünizm, Ülkücü Hareket, Türkiye-Türkiye ve Soğuk Savaş, Türkçü Faşizmden Türk-İslam Ülküsü'ne, Cemaat, Sünni-Ulus- Yeni Türkiye Üzerine Tezler* kitapları "siyasi" olduğu gerekçesiyle satışa açmayı reddettiği yönünde yanıt aldıkları haberinin basında yer alması üzerine Trendyol şirketi "Maksadını aşan bir değerlendirme oldu. Hatamızı düzelttik ve kitaplar satışa sunuldu. Sayın Fatih Yaşlı ve kamuoyundan özür dileriz" açıklamasını yayımladı.

Honoré de Balzac'ın *İki Gelinin Hatıraları* Romanında “Sansür”

Honoré de Balzac'ın *İki Gelinin Hatıraları* adlı romanında geçen ‘Muhammed’ kelimesinin Can Yayınları tarafından yayımlanan çevirisinde yer almadığı bir sosyal medya kullanıcısı tarafından Milli Eğitim Yayınları baskısıyla karşılaştırılarak gündeme getirildi. İki çevirinin de Nurullah Ataç'a ait olmasına rağmen ‘Muhammed’ kelimesinin romanda yer almamasına Can Yayınları Yönetim Kurulu Başkanı Can Öz sosyal medya hesabından yaptığı açıklamayla asıl çevirinin konuyu gündeme getiren sosyal medya kullanıcısının ifade ettiği gibi olduğunu ve düzeltileceğini söyleyerek teşekkür etti.

Salman Rushdie'nin Romanında “Kürdistan” Kelimesine Sansür

Rûdaw isimli internet portalında yayımlanan bir haberde Can Yayınları'nın Salman Rushdie'nin *Floransa Büyücüsü* isimli romanında geçen “Kürdistan” kelimesini Türkçe baskısında sansürlendiğinin iddia edilmesi üzerine Can Yayınları Yönetim Kurulu Başkanı Can Öz sosyal medya hesabından yaptığı açıklamayla “hemen toplatılıp düzeltileceği”ni duyurdu. Kitabın çevirisini yapan Begüm Kovulmaz da romanda geçen “Kürdistan” kelimesini çeviri sırasında sansürlemediğini, yayınevine gönderdiği dosyada “Kürdistan” kelimesini kullandığını sosyal medya hesabından duyurdu.

KİTABEVLERİNE SALDIRI DAVALARI

Kırşehir'de Gül Kitabevi'ni Yakanlara 3 ay Hapis Cezası

8 Eylül 2015'te düzenlenen “teröre lanet yürüyüşü” sonrası çıkan olaylarda Kırşehir'deki Gül Kitabevi yağmalanarak ateşe verilmişti. Kırşehir Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen dava HDP İl Başkanlığı ve bazı iş yerlerinin tahrip edilmesiyle ilgili davalarla birleştirildi. 86 sanıklı davada “kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlemek” ve “halkı kin ve düşmanlığa tahrik” suçlarından beraat kararı verilirken “mala zarar verme” ve “kasten yaralama” suçlarından ise bazı sanıklara 2 bin lira para, bazılarına da 3 ay 10 gün hapis cezası verildi.

Umut Kitabevi'ni Bombalayanlar Hakkında Beraat Talebi

Hakkari'nin Şemdinli ilçesinde Umut Kitabevi'ne yönelik 9 Kasım 2005'te yapılan bombalı saldırıyla ilgili davanın 14. Duruşması Van 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde 21 Ekim 2021 tarihinde görüldü. Esas hakkında savcının mütalaasında yargılanan 3 sanık hakkında “delil yetersizliği” gerekçesiyle beraat edilmesini istedi. Mahkeme heyeti bir sonraki duruşmayı 20 Aralık 2021'e erteledi.

FUARLARA KATILIMA VE KÜTÜPHANELERE ENGEL

Avesta Yayınları'nın Kitap Fuarlarına Katılımına "Engel"

Avesta Yayınları'nın sosyal medya hesabından yapılan duyuruda, bazı kitap fuarlarına katılmak için belediyelere ve ilgili birimlere yaptıkları başvurulara cevap gelmediği ve katılmalarının engellendiği şu ifadelerle belirtildi: *Kitap fuarları yapılmaya başlandı. Okurlar soruyor, maalesef hiçbirine katıl(a)mıyoruz. Kartal fuarına yazılı olarak başvurduk, cevap dahi alamadık. Batman, Van ve Ankara fuarlarına daha önce katılmamız engellendi, o yüzden başvurmadık. Başka seçenekleri zorlayacağız. Kartal'da yapıldı, Ankara'da devam ediyor. Batman, Van yapılacak, her ikisine de katılmak istiyoruz. Çoğu yerde yayınevleri değil, onlar adına kitapçılar katılıyor. Yayınevi olarak katılmak istememize ve oralarda kitaplarımıza ciddi bir ilgi olmasına rağmen neden engelleniyoruz?*

İğdır'da Kütüphane Kurulmasına Engel

İğdır'ın Hasanhan köyünde sivil girişimle kurulan bir kütüphanenin kaymakamlık tarafından engellendiği haberleri basında yer aldı. İğdır Valiliği konuyla ilgili yaptığı açıklamada kütüphane açılmasıyla ilgili valiliğe ya da kaymakamlığa yapılan resmi bir başvuru olmadığını, özel kütüphane açılmasıyla ilgili temel alınan ilke ve standartların, Kültür ve Turizm Bakanlığı Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği'nde açık bir şekilde belirtildiği ve başvuru yapıldığı takdirde gerekli incelemelerin ardından ilgili başvuru sonuçlandırılacağını belirtti.

HAPİSHANELERDE KİTAP YASAKLARI VE ENGELLEMELER

Her geçen gün artan cezaevi, tutuklu ve hükümlü sayısıyla beraber hapisanelerde süreli ve süresiz yayınların yasaklanması ve engellenmesiyle mahkumların haklarının ihlal edilmesinde artış da devam ediyor.

İnsan Hakları Derneği (İHD) 2020 yılında meydana gelen cezaevlerindeki hak ihlallerine dair raporunu yayımladı. *Türkiye Hapishanelerinde Hak İzleme Raporu*'na¹ göre 15 Nisan 2020 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren "Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile hapisanelere kabul edilecek yayınlara sınırlama getirilmiştir. Değişikliğe göre Basın İlan Kurumu tarafından ilan ve reklam verilmeyen tüm gazetelerin hapisaneye girişi yasaklanmıştır.

Aynı şekilde kitapların da keyfi gerekçelerle mahpuslara ulaştırılmasında engeller yaşanmıştır. Hapishane idaresi "kendilerince" sakıncalı ya da yasak bulunduğu kitapları mahpuslara

1 <https://www.ihd.org.tr/wp-content/uploads/2021/04/2020-Y%C4%B1l%C4%B1-Hapishaneler-Raporu.pdf>

iletmemektedir. Gerekçe olarak “yasaklı yayın”, “içerikleri yasak”, kurum güvenliğini bozuyor” gibi yanıtlar verilmiştir. Türkçe dışındaki yayınlar, özellikle de Kürtçe yayınlar Kürtçe bilen memur yok gerekçesiyle “tercüman parası ödeyin ancak o zaman veririz” gibi dayatmalarla hapishanelere alınmamıştır.

Koşu ya da hücrelerde bulundurulabilecek kitap sayısı hapishaneden hapishaneye farklılık gösteriyor. Bazı hapishanelerde 8 kitaba kadar izin verilirken başka hapishanelerde bu sayı 3 kitap ile sınırlandırılıyor. Bu kitapların uzun süre değiştirilmiyor, talep edilen yeni kitaplar, inceleme bahanesi ile uzun süre verilmeyebiliyor.

Yine raporda kaydedilene göre hapishanelerde OHAL döneminde yoğunlaşan hak ihlallerinde herhangi bir azalma görülmediği; bu çerçevede mahpusların yakınlarıyla iletişim, haberleşme, kitap okuma/yazma hakları sistematik bir biçimde yok sayıldığı ve iletişim ve bilgi edinme hakları bu dönemde de engellenmektedir. Mahkumların okuduğu kitaplar iyi hal değerlendirmesine konu edilerek verilen olumsuz raporlarla mahpusun tahliyesinin engellenmekte olduğu ve infazının yakıldığı da ifade edildi.

İnsan Hakları Derneği'ne 2020 yılı içerisinde toplam 1182 mahpus hapishanelerde yaşadıkları hak ihlalleri nedeniyle başvuruda bulunmuş. Raporda Türkiye hapishanelerinin tutuklu sayısı bakımından tarihinin en yoğun dönemini yaşamakta olduğu ve bu durumun yoğun hak ihlallerini de beraberinde getirdiği ifade edildi.

YAZARLARA KİTAPLARI NEDENİYLE AÇILAN DAVALAR

Barış Pehlivan ve Barış Terkoğlu'na 158 Yıl Hapis İstemi

Gazeteci ve yazar Barış Pehlivan ve Barış Terkoğlu'na Kırmızı Kedi Yayınevi'nden çıkan *Metastaz 2: Cendere* kitabı ve kitap hakkındaki haberlerden, yazılardan, televizyon programlarından yapılan şikayetler nedeniyle açılan 14 ayrı soruşturma kapsamında Barış Terkoğlu hakkında 95 yıla kadar, Barış Pehlivan hakkında 63 yıla kadar, toplamda 158 yıl hapis cezası istendi. Türkiye Yayıncılar Birliği'nin 2019 yılı Düşünce ve İfade Özgürlüğü ödülü sahibi yazarların kitabı nedeniyle ayrıca 8 ayrı manevi tazminat davası da açıldı.

Ahmet Altan Serbest Bırakıldı

Yazdığı makaleler ve yaptığı siyasi yorumlar nedeniyle Eylül 2016 yılından beri tutuklu bulunan yazar Ahmet Altan hakkında Yargıtay 16. Ceza Dairesi 14 Nisan 2021'de hapis cezası hükümlerini bozdu. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tutuklu yazar ve gazeteci Ahmet Altan hakkındaki kararını 13 Nisan 2021 tarihinden yayınlayarak Altan'a 16 bin euro tazminat ödenmesine hükmetmişti.

Mahmut Alınak'a Kitabı Nedeniyle Hapis Cezası

Avukat, siyasetçi ve yazar Mahmut Alınak'ın 2017 yılında CHA Yayınları tarafından basılan *Mehmet Tunç ve Bekes* kitabına İstanbul 2'nci Sulh Ceza Hakimliği tarafından 5 Aralık 2019 tarihinde "dağıtım ve satış" yasağı getirilmişti. Kitabın yasaklanmasının ardından yazar Mahmut Alınak hakkında "örgüt propagandası yapmak" ve "Türkiye Cumhuriyeti devletini alenen aşağılamak" iddiasıyla 3 ayı iddianame hazırlanmış ve davalar açılmıştı. İstanbul 22'nci Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen ve "örgüt propagandası yapmak" suçuyla yargılanan Alınak'a 1 yıl 6 ay hapis cezası verildi. Ayrıca Alınak hakkında Kars 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nde "Cumhurbaşkanına hakaret" iddiasıyla açılan davada 18 Mart 2021 tarihinde beraat kararı verildi.

Hamide Yiğit'e ve Tekin Yayinevi'ne Para Cezası

Hamide Yiğit'in Tekin Yayinevi tarafından yayımlanan *Tekmili Birden İŞİD: El Kaide'den İŞİD'e Amerika İçin Cihat* kitabına yayınlandığı 2016 yılından bugüne kadar birçok idari, adli soruşturma ve dava açılarak yazara tazminat cezası verildi. Hamide Yiğit hakkında İstanbul 20. Asliye Ceza Mahkemesi'nde açılan İnsani Yardım Vakfı (İHH), Bakan Bilal Erdoğan ve Berat Albayrak'ın şikayetçi, Mustafa Erdoğan ve Ziya Ülgen'in de müdahil olduğu "hakaret" ve "kamu görevlisine görevinden dolayı hakaret"ten açılan davanın karar duruşmasında yazara ve kitabı yayımlayan Tekin Yayinevi'ne 10 bin TL manevi tazminat cezası verildi.

Orhan Pamuk'a Veba Geceleri Romanı Hakkında Soruşturma

Orhan Pamuk hakkında *Veba Geceleri* isimli kitabının "hakaret" içerdiği iddiasıyla yeniden soruşturma başlatıldı. Pamuk'un Mart 2021'de yayımlanan kitabı hakkında şikâyet üzerine İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başlatılan soruşturma İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın "kovuşturmaya yer olmadığı" kararıyla takipsizlikle sonuçlandırılmıştı. Ancak takipsizlik kararına yapılan itiraz üzerine savcılık, aynı gerekçeyle kitap hakkında yeniden soruşturma başlattı.

Basın Açıklaması

Orhan Pamuk'a Yönelik Soruşturma Son Bulmalıdır!

Kasım 11, 2021

Orhan Pamuk hakkında 'Veba Geceleri' isimli kitabının "hakaret" içerdiği iddiasıyla yeniden soruşturma başlatıldığını öğrenmiş bulunuyoruz. Pamuk'un Mart 2021'de yayımlanan kitabı hakkında şikâyet üzerine İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başlatılan soruşturma İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın "kovuşturmaya yer olmadığı" kararıyla takipsizlikle sonuçlandırılmıştı. Ancak takipsizlik kararına yapılan itiraz üzerine savcılık, aynı gerekçeyle kitap hakkında yeniden soruşturma başlattı.

Belirtmek isteriz ki bunun gibi davalar yayıncı ve yazarların zamanı ve kaynakları üzerinde ağır bir yük oluşturmakta, tehdit ve gerilim atmosferi yaratmaktadır. Yazar ve yayıncıları oto sansüre yönelten bu süreç "meşru" eserlerin yayınlanmasını da zorlaştırmaktadır.

İfade ve yayınlama özgürlüğünün korunması ve bu özgürlüklere müdahale edilmemesi anayasal bir haktır. Bu özgürlüklerin korunması demokratik bir toplum olabilmenin belirleyici etkenlerindedir. En önemli kazanımlarımız olan özgürlüklerimizin korunması ve yüceltilmesi için mahkemelerimizin daha özenli yaklaşımına ihtiyacımız vardır.

Türkiye Yayıncılar Birliği olarak ifade ve yayınlama özgürlüğüne yönelik her türlü yasaklama girişimine karşıyız. Fiili kitap yasaklarına dönüşen bu tür müdahalelerin demokratik toplum ilkesine zarar verdiğini hatırlatıyor, Orhan Pamuk'a kitabı nedeniyle açılan soruşturmanın derhal son bulması için yetkilileri somut adımlar atmaya çağırıyoruz.

Saygılarımızla
Türkiye Yayıncılar Birliği

Şair Batuhan Dedde'ye Sistemik Tehdit ve Darp

Şair ve yazar Batuhan Dedde 2017 yılından beri sistemik olarak takip edildiğini, darp ve tehdit edildiğini açıkladı. Dedde tehdit için arayan kişilerin, "Biz Osmanlı Ocaklarındanız. O kitapları yazmayacaksın, dövmelelerini sil yoksa kolunu ve boynunu keseriz" gibi ifadeler kullandıklarını açıkladı. Dedde'nin uğradığı işkence HDP Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu tarafından meclis gündemine taşınarak İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'ya şairin can güvenliğini sağlamak adına ne gibi çalışmaların yapıldığı sorusunu yöneltti.

“MUZIR” SAYILAN KİTAPLAR

2 Buçuk Yılda Toplam 24 Kitap “Muzır Neşriyat” İlan Edildi

1927’de çıkarılan 1117 sayılı kanunla kurulan Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu, 2 Temmuz 2018 tarihli, 703 sayılı KHK’nin 38’inci maddesiyle kanunda yapılan değişiklikle Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı’na bağlanmıştır.

Yeni yapısıyla Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu Temmuz 2019-Kasım 2021 tarihleri arasında 15’i çocuk kitabı, 9’u yetişkinlere yönelik olmak üzere toplam 24 kitap hakkında “muzır neşriyat” kararı aldı. Bu rapor döneminde ise 4’ü yetişkinlere yönelik 2’si çocuk kitabı olmak üzere 6 kitap “muzır neşriyat” ilan edildi.

Kurul, 3 Ocak 2021 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan kararıyla Türev Yayınları tarafından yayımlanan *Ben De Okuyorum Öykü Dizisi 3 – Büyülü Gökkuşakğı* adlı çocuk kitabını muzır ilan etti. Kitabın yayınevi muzır neşriyat kararından önce sosyal medya ve basında “uygunsuz içerikleri nedeniyle” hedef gösterilen kitapla ilgili yaptığı açıklamada “*milli ve manevi değerlere saygılı bir yayıncılık anlayışına sahip bulunduğu ve günümüzdeki hassasiyetleri dikkate aldıklarını, yayınevi olarak bu ifadelerin herhangi bir kitapta bulunmasını doğru bulmadıklarını ve yeni baskılarda gerekli değişikliklerin yapılacağını*” ilan etti.

26 Şubat 2021 ve 8 Eylül 2021 tarihli Resmi Gazetelerde yayımlanan Kurul kararlarıyla Yabancı Yayınları’na ait Whitney G.’nin yazarı olduğu yetişkin kitabı *Makul Şüph*e ve Alice Oseman’ın *Kalp Çarpıntısı* isimli çizgi roman serisinin 1.ve 2. ciltlerinin “küçüklerin maneviyatı üzerinde muzır tesir yapacak nitelikte” olduğuna karar verilerek muzır yayın ilan edildi. Henüz muzır ilan edilmeden önce İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığı *Kalp Çarpıntısı* kitabı hakkında resen soruşturma başlatmış, D&R, İdefix, Kitapyurdu ve BKM Kitap gibi dijital satış platformları kitabın çevrim içi satışlarını durdurmuştu. Kitap hakkındaki müstahcenlik soruşturması devam ediyor.

Jul Maroh’in yazdığı, İthaki Yayınları’ndan çıkan *Mavi En Sıcak Renktir* çizgi romanı ve Perseus Yayınevi tarafından yayımlanan Berkant Kıray’ın *Kafasında Sonsuzluğu Taşıyan Çocuk* adlı kitabı 19 Kasım 2021 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan Kurul kararıyla muzır neşriyat ilan edilerek Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu’ndaki kısıtlamalara tabi tutulmasına karar verildi. Resmî Gazete’de yayımlanan kurul kararına göre, Gaziosmanpaşa 12. Asliye Ceza Mahkemesinin kararı doğrultusunda *Kafasında Sonsuzluğu Taşıyan Çocuk* kitabı ile İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığı Basın Suçları Soruşturma Bürosu’nun başvurusu üzerine *Mavi En Sıcak Renktir* kitapları incelemeye alındı.

24 Haziran 2021 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Kurul kararıyla Karatay Akademi Yayınları’ndan çıkan *Onlar Ermiş Muradına-En Güzel Türk Masalları* adlı çocuk kitabı muzır neşriyat ilan edildi. HEMPA Çocuk adlı dernek sosyal medya hesaplarından kitapla ilgili “ensest ve müstehcenlik” yer aldığı için basımı yasaklanarak, satışının durdurulması kampanyası düzenledi. Dijital satış sitelerini de etiketleyerek kitabın satışını yapmaması için çağrıda bulundu. İlgili dernek kitabın yazarı, editörü ve yayın koordinatörü hakkında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı’na suç duyurusunda bulundu.

Muzır Neşriyat İlan Edilen 2 Kitap Hakkındaki Karar Bozuldu

Eylül 2019’da muzır neşriyat ilan edilen *Kız Çocuk Hakları Bildirgesi* ile *Erkek Çocuk Hakları Bildirgesi* kitapları hakkındaki “muzır neşriyat” kararı Ankara 12. İdare Mahkemesi tarafından iptal edildi. Avukat Mehmet Ümit Erdem 7 yaşındaki kızıyla beraber okuduğunu belirttiği bu kitapların “muzır neşriyat” ilan edilmesi üzerine “kız babası sıfatıyla, kızı adına” açtığı davayla kararları yargıya taşıdı. Erdem’in açtığı dava sonucu *Kız Çocuk Hakları Bildirgesi* ve *Erkek Çocuk Hakları Bildirgesi* kitapları 11 Ekim 2021 Dünya Kız Çocukları Günü’nde “muzır yayın” olmaktan çıktı.

Aile Bakanlığı’nın Muzır İçerikle Mücadele (MİM) Programı Devrede

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Eski Bakanı Zehra Zümrüt Selçuk 15 Ekim 2020’de yaptığı açıklamada Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu’nun çalışmaları genişletilerek kurula bireysel başvuruların yapılabileceği yeni bir mekanizmayı uygulamaya başlayacaklarını duyurmuştu. 28 Aralık 2020’de Muzır İçeriklerle Mücadele (MİM) Programı kapsamında, bireysel şikayetlerini doğrudan WhatsApp ve BİP uygulaması ile e-posta ve form aracılığıyla iletebilecekleri ihbar hatlarını devreye aldı. Bakanlık resmi web sitesinden 1 Mart 2021’de yaptığı açıklamada ihbarlar arasında en çok kitap içerikleri yer aldığını açıkladı.

Temmuz 2019 – Kasım 2021 arasında Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu tarafından Muzır Neşriyat² İlan Edilen Kitaplar

	Kategori	Kitap Adı	Yazar	Yayınevi	Muzır İlan Tarihi
1	Yetişkin Kurgu	<i>Kafasında Sonsuzluğu Taşıyan Çocuk</i>	Berkant Kıray	Perseus Yayınevi	19 Kasım 2021 / Resmi Gazete Muzır Neşriyat
2	Yetişkin Kurgu	Mavi En Sıcak Renktir	Jul Maroh	İthaki Yayınevi	19 Kasım 2021 / Resmi Gazete Muzır Neşriyat
3	Yetişkin Kurgu	<i>Kalp Çarpıntısı 1-2</i>	Alice Oseman	Yabancı	8 Eylül 2021/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat
4	Çocuk ve İlk Gençlik	<i>Onlar Ermiş Muradına-En Güzel Türk Masalları</i>	Erol Yıldız	Karatay Çocuk Yayınları	24 Haziran 2021/ Resmi Gazete Muzır Neşriyat
5	Yetişkin Kurgu	<i>Makul Şüph</i> e	Whitney G.	Yabancı	26 Şubat 2021/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat
6	Çocuk ve İlk Gençlik	<i>Ben De Okuyorum Öykü Dizisi 3 – Büyülü Gökkuşığı</i>	Aziz Sivaslıoğlu	Türev Yayınları	3 Ocak 2021/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat
7	Çocuk ve İlk Gençlik	<i>Asi Kızlara Uykudan Önce Hikâyeler 2</i>	Francesca Cavallo Elena Favilli	Hep Kitap	22 Kasım 2020/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat
8	Çocuk ve İlk Gençlik	<i>Bazı Günler</i>	Heinz Janisch	YKY	22 Kasım 2020/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat
9	Çocuk ve İlk Gençlik	<i>Evde ve Uzakta</i>	Christine Nöstlinger	Günüşiği Kitaplığı	22 Kasım 2020/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat
10	Çocuk ve İlk Gençlik	<i>Ben Bir Sihirbazım</i>	Tedvan Lieshout	Büyülü Fener Yayınları	9 Eylül 2020/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat
11	Çocuk ve İlk Gençlik	Keloğlan Ak Ülkede	<i>Duran Yılmaz</i>	Yuva Yayınları	3 Eylül 2020/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat
12	Çocuk ve İlk Gençlik	Gül ve Düşün	<i>Musa Dinç</i>	Arı Sanat Yayınları	29 Ağustos 2020/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat

2 Yasaya göre "muzır" kabul edilen kitaplar "... ancak 18 yaşından büyük olanlara içi görülmeyen zarf veya poşet içinde satılabilir. Bu zarf ve poşetlerin üzerinde eserin ismi ile "Küçüklerle zararlıdır" ibaresinden başka hiç bir yazı ve resim bulunamaz".

13	Yetişkin Kurgu	Yolsuz Dere	<i>Selma Aydın</i>	İkinci Adam Yayınevi	29 Ağustos 2020/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat
14	Çocuk ve İlk Gençlik	<i>Bebekler Nereden Gelir</i>	Doris Rübél	Mikado Yayınları	11 Temmuz 2020/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat
15	Yetişkin Kurgu	<i>Ayin En Çıplak Günü</i>	Buket Uzuner	Everest Yayınları	20 Mart 2020/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat
16	Yetişkin Kurgu	Bu Kadınlar Yedi Bitirdi	<i>Ersan Pekin</i>	İkinci Adam Yayınevi	3 Şubat 2020/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat
17	Çocuk ve İlk Gençlik	<i>Burcu ve Berk / Cinsellik – Cinselliği Keşfediyoruz</i>	Defne Ongun Müminoğlu	Artemis Yayınları	26 Aralık 2019/ Resmî Gazete- Muzır Neşriyat
18	Çocuk ve İlk Gençlik	<i>İçim Dışım Gökkuşaağı</i>	Mehmet Güler	Özyürek Yayınevi	26 Aralık 2019/ Resmî Gazete- Muzır Neşriyat
19	Yetişkin Kurgu	<i>Kin Kanatlılar</i>	Adem Özbay	Az Kitap	26 Aralık 2019/ Resmî Gazete- Muzır Neşriyat
20	Çocuk ve İlk Gençlik	<i>Asi Kızlara Uykudan Önce Hikâyeler 1</i>	Francesca Cavallo Elena Favilli	Hep Kitap	27 Eylül 2019/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat
21	Çocuk ve İlk Gençlik	<i>Erkek Çocuk Hakları Bildirgesi</i>	Elisabeth Brami	YKY	27 Eylül 2019/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat
22	Çocuk ve İlk Gençlik	<i>Kız Çocuk Hakları Bildirgesi</i>	Elisabeth Brami	YKY	27 Eylül 2019/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat
23	Yetişkin Kurgu	Sünnetçi Kız	<i>Kolektif</i>	Cinius Yayınları	27 Eylül 2019/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat
24	Çocuk ve İlk Gençlik	Hayalci Çocuk	<i>Halime Erdoğan</i>	Puslu Yayıncılık	10 Temmuz 2019/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat

Basın Açıklaması

Sosyal Medyada Yayıncılara Yönelik Linç Kampanyaları Yayıncılık Sektörüne Zarar Vermeye Devam Ediyor!

Eylül 16, 2021

Muzır neşriyat kararlarının olumsuz etkisine dikkat çekmek amacıyla Türkiye Yayıncılar Birliği 2020 yılı Düşünce İfade Ödülünü verdiğimiz Mikado Yayınları'nın geçtiğimiz günlerde konkordato ilan ettiğini üzüntüyle öğrenmiş bulunuyoruz. Yayınevi yetkilileriyle yaptığımız görüşmelerde bu kararı almalarına sebep olan en önemli olayın 2018 yılında Bebekler Nereden Gelir adlı kitap nedeniyle sosyal medyada uğradıkları linçin sonucu kitap satışlarında yaşadıkları düşüş olduğu ifade edilmiştir.

Alman yayın grubu Ravensburger'un 10 dile telif hakları satışını yaptığı ve Mikado Yayınları'nın 2016 yılında Türkçe yayımladığı Bebekler Nereden Gelir kitabı hakkında CİMER'e yapılan iki ayrı şikâyet üzerine savcı tarafından 5 Kasım 2018 tarihinde iddianame düzenlenerek "müstehcenlik" suçlamasıyla kitabı yayımlayan Mikado Yayınları sahibine ve kitabın çevirmenine dava açılmış, yayıncı hakkında 6 yıldan 12 yıla kadar hapis cezası istenirken çevirmen için 2 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası istenmiş; dava devam ederken Bebekler Nereden Gelir kitabı Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu tarafından 11 Temmuz 2020 tarihinde "muzır" neşriyat ilan edilerek poşete konulmuştu.

Kitabın 2018 yılında sosyal medyada ve basında baskı ve eleştirilere maruz kalması üzerine yayınevi kitabı dağıtımdan çekmiş ve yayıncılar için önemli bir reklam mecrası olan sosyal medya hesaplarını askıya almak zorunda kalmıştı.

Bir kez daha dikkat çekmek isteriz ki sosyal medyada yazar ve yayınevlerine yönelik oluşan linç kampanyaları ve Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu tarafından alınan muzır neşriyat kararları ülkemiz ve kültürel çeşitliliğimiz için son derece olumsuz bir durum yaratmaktadır. Otosansür yaygınlaşırken yayıncıların uğradığı haksız saldırılar ticari zarara sebep olmakta ve küçük ölçekli yayıncılar bu saldırıların karşısında işletmelerini ayakta tutmakta zorlanmaktadır.

Ülkemizin kültürel birikimine önemli katkılar sunan yayıncıların ve yazarların teşvik edilip desteklenmesi yerine sosyal medyada oluşan linç kampanyaları ve muzır neşriyat kararlarıyla faaliyetlerini sonlandırmaya sebep olan uygulamaların bir an önce son bulması için kamuoyunu ve yetkilileri sağduyulu olmaya çağırıyoruz.

Saygılarımızla

Türkiye Yayıncılar Birliği

Basın Açıklaması

Muzır Neşriyat Kararlarını Kaygıyla Takip Ediyoruz!

Eylül 17, 2021

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu muzır neşriyat kararları almaya devam ediyor. Geçtiğimiz günlerde Yabancı Yayınları tarafından yayımlanan *Kalp Çarpıntısı* isimli iki ciltlik kitap kurul tarafından resen incelenmiş ve “bazı yazıların 18 yaşından küçüklerin maneviyatı üzerinde muzır tesir yapacak nitelikte olduğuna” karar verilerek “muzır neşriyat” ilan edilmiştir.

9 Temmuz 2018 tarihli KHK’yle Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu’nun yapısı değiştirilerek Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı’na bağlandığından bugüne kadar 7’si yetişkinlere, 14’ü çocuklara yönelik olmak üzere toplam 21 kitap muzır neşriyat ilan edildi.

Yayıncılığımız için hayati önem taşıyan yayınlama özgürlüğü “muzır neşriyat” kararlarıyla ağır darbe almaktadır. Bu tür uygulamalarla sansür meşrulaştırılırken bir yandan da otosansür yayıncılar arasında yaygınlaşmaktadır. Otosansür yayıncılıkta çeşitlilik ve yaratıcılığın yerine tekdüzelik ve sıradanlığın geçmesine neden olmaktadır.

Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu’nun “resen” yani kendiliğinden aldığı kararlarla sansür uygulaması ülkemiz ve kültürel çeşitliliğimiz için son derece olumsuz bir durum yaratmaktadır. Ülkemizde gerçekleşen ve yayımlama özgürlüğü ile çelişen bu ve benzeri ihlalleri kaygıyla takipte olduğumuzu kamuoyunun dikkatine sunarız.

Saygılarımızla

Türkiye Yayıncılar Birliği

Basın Açıklaması

Kız ve Erkek Çocuk Hakları Bildirgesi Kitapları Hakkındaki “Muzır Neşriyat” Kararı İptal Edildi!

Ekim 18, 2021

Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu; 27 Eylül 2019 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan kararlarla, Elisabeth Brami’nin “Erkek Çocuk Hakları Bildirgesi” ve “Kız Çocuk Hakları Bildirgesi” (Yapı Kredi Kültür Yayınları) ve “Asi Kızlara Uykudan Önce Hikâyeler Olağanüstü 100 Hikâye” (Hep Kitap) adlı kitaplarda “yer alan bazı yazıların 18 yaşından küçüklerin maneviyatı üzerinde muzır tesir yapacak nitelikte olduğuna” karar vererek kitapları “muzır neşriyat” ilan etmiş, Türkiye Yayıncılar Birliği olarak biz de 1 Ekim 2019 tarihinde yaptığımız basın açıklamasıyla bu kararları kınamıştık.

Avukat Mehmet Ümit Erdem 7 yaşındaki kızıyla beraber okuduğunu belirttiği bu kitapların “muzır neşriyat” ilan edilmesi üzerine “kız babası sıfatıyla, kızı adına” açtığı davayla kararları yargıya taşıdı. Erdem’in açtığı dava geçtiğimiz günlerde sonuçlandı ve “Kız Çocuk Hakları Bildirgesi” ve “Erkek Çocuk Hakları Bildirgesi” kitapları Dünya Kız Çocukları Günü’nde yani 11 Ekim’de “muzır yayın” olmaktan çıktı!

Ayrıca “Kız Çocuk Hakları Bildirgesi” kitabının “muzır neşriyat” ilan edilmesinden bir süre sonra kitabın çevirmeni “müstehcen yayınların yayımlanmasına aracılık etmek” suçlamasıyla yargılandı ve “yüklenen fiilin kanunda suç olarak tanımlanmamış olması sebebiyle” beraat etti.

Yaptığımız açıklamalarla “muzır neşriyat” kararlarının ülkemizdeki yayınlama özgürlüğüne zarar verdiği dikkat çekiyor ve bu kararların oto sansüre neden olduğunu her defasında vurguluyoruz. Erdem’in açtığı davanın kitaplar üzerindeki sansürün kalkmasıyla sonuçlanması ülkemizdeki yayınlama özgürlüğü lehine önemli bir kazanımdır. Mehmet Ümit Erdem’i maddi ve manevi bir yükün altına girerek verdiği bu mücadele için tebrik ediyor ve Erdem’in mücadelesinin yayıncılarımıza cesaret vermesini diliyoruz.

Saygılarımızla

Türkiye Yayıncılar Birliği

BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ

Türkiye’de düşünce ve ifade özgürlüğündeki gerilemelerden en çok etkilenen alanlardan biri olan basın özgürlüğünde gazetecilere yönelik hak ihlalleri, habere yönelik engellemeler, medya kuruluşlarına yönelik baskılar devam etti. Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS) tarafından *Basın Özgürlüğü Raporu 2020-2021*³ göre basın özgürlüğü konusunda bir gelişmeden bahsetmek mümkün değil. Raporun yayınlandığı dönemde 43 gazeteci gazetecilik faaliyeti nedeniyle cezaevindeydi. 57 gazeteci toplamda 144 gün gözaltında kaldı. 6 gazeteci gözaltındayken darp edildi. 101 gazeteci hakkında soruşturma açıldı. 128 davada 274 gazeteci yargılandı. BİK gazetelere toplam 212 gün ilân kesme cezası verdi. Cumhuriyet’e 90, Evrensel’e 63, BirGün’e 39; Sözcü ve Korkusuz’a ise toplamda 20 gün ilân kesme cezası verildi.

Muhalf Yazar ve Gazetecilerin İsimlerinin Yer aldığı “İnfaz Listesi”

BirGün gazetesi yazarı gazeteci Erk Acarer’e 7 Temmuz 2021’de Berlin’deki evinin bahçesinde yapılan saldırının ardından Almanya’da yürütülen soruşturmalarda “infaz listeleri” ortaya çıktı. Muhalf gazeteci ve yazarların isimlerinin yer aldığı listeler Alman Polisi ve Hükümeti tarafından doğrulandı. Listede isimleri yer alan kişilerin can güvenliklerinin tehlikede olduğu da Alman Polisi tarafından bildirilirken konuyla ilgili Almanya’da soruşturma başlatıldı. Aralarında Can Dündar, Fehim Işık, Ferhat Tunç, Ahmet Nesin, Arzu Yıldız, Erk Acarer gibi isimlerin olduğu 55 kişilik “infaz listesi”nde geçen Uluslararası Yazarlar Birliği (PEN) üyesi yazar Gökhan Yavuzel, Galler’de, 27 Temmuz 2021’de dört kişinin saldırısına uğradı.

Özgür Gündem Davasında Karar

Kanun Hükmünde Kararname ile kapatılan Özgür Gündem gazetesine Ağustos 2016’da düzenlenen baskında gözaltına alınan 22 gazeteciye açılan ana davanın karar duruşması 15 Şubat 2021 tarihinde İstanbul 23. Ağır Ceza Mahkemesi’nde görüldü. Duruşma sonucunda verilen karara göre gazetenin Genel Yayın Yönetmeni Eren Keskin’e, Sorumlu Yazı İşleri Müdürü İnan Kızılkaya’ya ve gazetenin sahibi Kemal Sancılı’ya “örgüt üyeliği” suçundan 6 yıl 3 ay; Kaya’ya ise “propaganda” suçundan 2 yıl 1 ay hapis cezası verildi. Ayrıca Anayasa Mahkemesi 30 Haziran 2021 tarihli kararında kapatılan Özgür Gündem gazetesi ile ilgili 32 farklı bireysel başvuruyu inceleyerek, 24 başvurucunun ifade ve basın özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verdi.

3 <https://tgs.org.tr/wp-content/uploads/2021/05/2020-2021-BASIN-%C3%96ZG%C3%9CRL%C3%9C%C4%9E%C3%-9C-RAPORU.pdf>

Ayrıca “terör örgütü propagandası” yaptığı iddiasıyla yargılanan Özgür Gündem gazetesini yayın danışma kurulu üyesi Yazar Aslı Erdoğan hakkında verilen zaman aşımı nedeniyle “düşme” kararı bozuldu. Kararı bozan istinaf dosyanın yeniden incelenmesi için ilk derece mahkemesine gönderilmesine karar verdi.

ULUSLARARASI HAK ÖRGÜTLERİNİN RAPORLARI

İnsan Hakları İzleme Örgütü (Human Rights Watch-HWR) *2021 Dünya Raporu*’nda⁴ Covid 19 pandemisinin Türkiye’de eleştirilerin susturulmasına, muhalefeti kısıtlayan yeni yasaları alenacele geçirmesine ve böylece Türkiye’deki otoriter yönetimi derinleştirmesine olanak tanıdığı belirtildi. Raporda 100’den fazla ülkedeki insan hakları uygulamaları gözden geçiriliyor. Aynı raporda insan hakları savunucusu Osman Kavala, yazar Ahmet Altan, muhalefetteki siyasi isimlerin cezaevinde tutukluluğunun sürmesinin, Türkiye’de bağımsız bir yargının bulunmadığının ve savcılık ile mahkeme kararlarının siyasi kararlara endekslendiğini kanıtı olarak gösterildi.

Sınır Tanımayan Gazeteciler’in (RSF) 2013 yılından beri yayımladığı *2021 Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi*’nde⁵ ise yedi senedir son 30 ülke arasında bulunan Türkiye bu yıl 180 ülke içinde 153. sırada yer aldı. Raporda Türkiye’nin son iki yıldır listede gerilemesinin sebebinin diğer ülkelerdeki şartların kötüleşmesinin yanı sıra Türkiye’deki reform düzenlemelerinin ardından gazetecilerin tahliye edilmesi ve geçmişe göre tutuklamaya değil adli kontrole ağırlık verilmesinin rol oynadığı yer aldı.

Freedom House’nin dünya çapında temel hak ve özgürlükleri değerlendirdiği 2020 raporunda⁶ Türkiye, 195 ülkenin bulunduğu özgürlük sıralamasında 146. sırada bu yıl da “özgür olmayan ülkeler” kategorisinde yer aldı. Rapora göre Türkiye, son 10 yılda özgürlüklerin Mali’den sonra dünyada özgürlüklerin en çok gerilediği 2. ülke konumunda oldu.

İNTERNET ÖZGÜRLÜĞÜ

Türkiye’de 2021 yılında da internet sansürleri ve erişim engelleme kararları artarak devam etti. Bu rapor döneminde de sosyal medya paylaşımlarının soruşturma ve tutuklama gerekçesi olmasına devam edildi.

Kamuoyunda ‘sosyal medya yasası’ olarak anılan ve internet ve sosyal medyayı kapsayacak olan bir yasa tasarısı için çalışmalar bu yıl hükümet tarafından yürütüldü. Tasarının içeriğiyle ilgili kamuoyuyla herhangi bir paylaşım yapılmazken Türkiye Yayıncılar Birliği,

4 https://www.hrw.org/sites/default/files/media_2021/01/2021_hrw_world_report.pdf

5 <https://rsf.org/en/taxonomy/term/145>

6 <https://freedomhouse.org/country/turkey/freedom-net/2021>

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Türkiye Yazarlar Sendikası, PEN Yazarlar Derneği ve Çağdaş Gazeteciler Derneği İstanbul Temsilciliği *Haberin Serbest Dolaşımını Engelleyecek Yeni Düzenlemelerin Yaratacağı Sorunlar* adıyla düzenlediği toplantıda tasarının yeni bir sansür yasasına dönüşeceğine dikkat çekti. Beş meslek örgütü tarafından yapılan ortak açıklamayla ifade özgürlüğüne saldırı niteliği taşıyan bu tasarıya karşı mücadele çağrısı yapıldı.⁷

1 Ekim 2020’de yürürlüğe giren, “Suç unsuru içeren veya hakaret, özel yaşamın gizliliğinin ihlali, küfür gibi sakıncalı içerikler nedeniyle yaşanan ‘muhataplık sorununun’ aşılması” gerekçesiyle sosyal ağ sağlayıcılarının Türkiye’de temsilci bulundurmalarını zorunlu kılan “sosyal medya yasası”na uyararak VK, YouTube, TikTok, LinkedIn, Facebook, Twitter ve Dailymotion Türkiye’de temsilcilik açmayı kabul etti. Temsilci atamayan son sosyal ağ platformu Pinterest de 9 Nisan 2021 tarihinde 7253 sayılı kanun kapsamında temsilci atadı. Türkiye’ye temsilci atamayan sosyal medya platformlarına ilk seferde 10, ikinci seferde 30 milyon TL olmak üzere toplam 40 milyon TL para cezası uygulanmıştı. Sonraki süreçte Twitter ve Pinterest’e reklam yasağı getirilmişti.

İfade Özgürlüğü Derneği’nin yıllık olarak hazırladığı EngelliWeb raporu 2021 *Fahrenheit 5651: Sansürün Yakıcı Etkisi* 17 Ağustos 2021 tarihinde yayımlandı. Rapora göre 2020 yılı için de, tespit edildiği kadarıyla Türkiye’den toplam 58.809 alan adı erişime engellendi.

Yaman Akdeniz ve Ozan Güven tarafından hazırlanan raporda 2020 sonu itibarı ile 150.000 URL adresine, 7.500 Twitter hesabına, 50.000 tweete, 12.000 YouTube videosuna, 8.000 Facebook içeriğine ve 6.800 Instagram içeriğine de 5651 sayılı kanun ve diğer hükümlere istinaden erişim engellendi.

2019 yılında 384 haberine erişim engeli getirilen Hürriyet gazetesi raporda en çok haberi engellenen gazete olarak birinci sırada yer aldı. Hürriyet gazetesini 267 haberle Haberler.com web sitesi, 248 haberle Sabah, 220 haberle Milliyet, 1632 haberle Sondakika.com haber sitesi takip etti.

EngelliWeb 2020 raporunda sosyal medya platformlarının şeffaflık raporları da incelemeye değerlendirmelerde bulunuldu: 2012 başı ve 2020 yıl sonu itibarı ile Twitter’a dünya genelinde gönderilen 12.499 mahkeme kararından toplam 7.070 (%57) mahkeme kararı Türkiye’den gönderilirken ve Türkiye bu kategoride açık ara birinci sırada yer aldı.

Facebook ise 2013’ün ikinci yarısından 2019 sonuna kadar Türkiye’den toplam 24.137 içeriği çıkartırken, 2020 içinde toplam 2.452 içeriği çıkartmıştır. Böylece toplamda 26.589 içeriği Türkiye’den gelen taleplere istinaden kaldırmıştır. Google şeffaflık raporunda 2020

7 <http://tgc.org.tr/18-slider/3044>

sonu itibarı ile 2009 yılından beri Türkiye’den toplam 14.568 içerik çıkartma talebinin Türkiye’den gönderildiği tespit edilmiştir.

IPA VOLTAIRE ÖDÜLÜ 2021

Türkiye Yayıncılar Birliği’nin (TYB) üyesi olduğu Uluslararası Yayıncılar Birliği (IPA) 2005 yılından bu yana her yıl ifade özgürlüğünün vazgeçilmez bir bileşeni olan yayınlama özgürlüğü onuruna, tehdit ve baskılara karşın ihtilafli ve hassas fikirleri yaymaktan çekinmeyen kişi, kurum veya gruplara IPA Voltaire Ödülü’nü veriyor.

Türkiye Yayıncılar Birliği’nin de temsil edildiği IPA Yayınlama Özgürlüğü Komitesi tarafından seçilen finalistler bu yıl Mikado Yayınları (Türkiye), Dar Al Jadeed Yayınevi / Lokman Slim (Lübnan), Bağımsız Belarus Yayıncıları (Belarus), Samir Mansour Yayıncılık Kitabevi (Filistin), Raul Figueroa Sarti (Guatemala) oldu.

IPA Voltaire Ödülü 2021 yılı kazananının Dar Al-Jadeed Yayınevi (Lübnan) olduğu duyuruldu.

Voltaire Ödülü’nü önceki yıllarda kazananlar arasında, Vietnamlı Yayınevi Liberal (2020), Mısırlı yayıncı Khaled Lotfy (2019); Hong Kong’da yayıncılıkla uğraşan, İsveçli Gui Minhui (2018); Türkiye’den yayıncı Turhan Günay ve Evrensel Yayınları; Suudi Arabistan’dan blog yazarı Raif Badawi (2016); Belaruslu yayıncı Ihar Lohvinau (2014) bulunuyor. Özel Ödülü önceki yıllarda kazananlar arasında, Bangladeş’ten yayıncı Faisal Arefin Dipan (2018), Türkiye’den gazeteci Hrant Dink (2007) ve yayıncı İrfan Sancı (2010) bulunuyor.

SONUÇ

Covid 19 pandemisinin ve etkilerinin devam ettiği bu rapor döneminde de insan hakları ve ifade özgürlüğüne getirilen kısıtlamalar artarak devam etti.

Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu'nun aldığı "muzır neşriyat" kararları yetişkinlere yönelik edebi eserlerin yanı sıra cinsiyet eşitliğini konu edinen çocuk kitaplarını hedef aldı. Muzır neşriyat kararlarının sonucu, yayıncılar ve yazarlar arasında sansür ve otosansürün yaygınlaşması oldu.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın Muzır İçeriklerle Mücadele (MİM) Programı devreye sokuldu. Programın devreye sokulmasından sonra vatandaşların Bakanlığa yaptığı ihbarlar arasında en çok kitap içerikleri yer aldı.

Sosyal medya ve internetin üzerindeki denetimi sıkılaştırmak için yasal çalışmalar hız kesmeden devam etti. Kamuoyuyla paylaşılmayan yasa tasarıları sivil toplum kuruluşlarını kaygılandırmaya devam ediyor.

"Hakaret" gerekçesiyle yazarlara açılan davalar ve verilen cezalarda geçen yıllara oranla artış yaşandı.

Aralık 2020 – Kasım 2021 tarihleri arasını kapsayan bu yılki raporumuzda yayınlama özgürlüğü yolunda bazı olumlu gelişmeler olmakla birlikte geçmiş yıllarda ele aldığımız sorunların sürmekte olduğunu, dahası yeni sorunların eklendiğini görüyoruz.

